

את תלכי בשדה

Da: Maariv

17/11/2006

Ritaglio 002

1
2
3 הצורך ל"שוח בשדה לפנות ערב" הוא צורך
4 טבעי של אדם בעל נפש. בעולם המודרני מצאו
5 לכך פתרונות שונים, שבחלקם משמשים
6 כתחליף לתפילה: ניגון למשל, או אמירת
7 תהילים. הרב יהודה ברנדס לפרשת "חיי שרה"

8
9 הרב יהודה ברנדס

10
11 "ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב". מה פירוש
12 "לשוח"? - זהו ביטוי יחידאי בתנ"ך, ואי אפשר
13 לפרשו על פי מקבילותיו. רש"י פירש עפ"י
14 בראשית רבה, ששיחה פירושה תפילה, כמו
15 שנאמר: "ולפני ה' ישפוך שיחו". ומכאן, שיצחק
16 תקן תפילת מנחה. שהרי "לפנות ערב", הוא זמן
17 המנחה, כמו שנאמר: "תכון תפילתי קטרת לפניך
18 משאת כפי מנחת ערב".

19
20 הפשטנים, הציעו מובנים אחרים לפעל "לשוח".
21 ראב"ע פירש - לטייל בין השיחים. רשב"ם אף הוא
22 קשר את "לשוח" עם "שיחים", ופירש - אילנות
23 ולראות ענייני פועליו. מדקדקים אחרים פירשו את
24 הפעל לשוח עפ"י פועל דומה בשפה הערבית -
25 במובן של לטייל.

26
27 כך או כך, יש לתת את הדעת לעובדה שהתורה
28 בחרה בביטוי יוצא דופן כמו "לשוח" כדי לבטא
29 באמצעותו פעולה שיכלה להציע לה מלים נרדפות
30 בהירות ומדויקות יותר, כגון: "להתפלל", "לטעת",
31 "לטייל". על כרחנו יש לומר, שביקש הכתוב
32 להשמיענו משהו על ייחודה של הפעולה של
33 יצחק. ולפיכך העדיף את הביטוי העמום על פני
34 הלשונות הברורים.

35
36 כאשר נמצא בתורה ביטוי עמום, שניתן להתפרש
37 בכמה אופנים, אין לראות בקושי הפרשני בעיה או
38 תורפה. הרי נותן התורה יכול לבחור גם ביטוי
39 פשוט יותר. על כרחנו נאמר, שהבחירה בלשון
40 שמשמעת לשתי פנים או יותר, מיועדת
41 מלכתחילה להשמיע את שתי הפנים הגנוזות בה.
42 ואם כן, דעות המפרשים המציגות פנים שונות
43 לפרשנות המילה אינן חולקות, אלא מצטרפות כדי
44 להבין את מלא היקף המשמעות של המושג. ואלו

45 ואלו דברי אלקים חיים. לשוח, אם כן, מובנו עשוי
46 להיות גם שיחה, גם טיול, גם עיסוק בגן, וגם
47 תפילה.

48
49 שונה לגמרי תפילה זו מתפילתו של אברהם. את
50 תפילת שחרית למדו מאברהם. מן הפסוק "וישכם
51 אברהם בבוקר אל המקום אשר עמד שם את פני
52 ה'", למדו שאברהם תיקן תפילת שחרית. גם אצל
53 אברהם לא נאמר בפירוש שהתפלל, אולם כך
54 משתמע מן המושג "עמד שם את פני ה'".

55
56 השימוש בביטויים השונים מורה כי אופיה של
57 תפילת אברהם שונה לגמרי מאופי תפילתו של
58 יצחק. תפילתו של אברהם היתה בהשכמת
59 הבוקר - ביטוי של זריזות, ובעמידה לפני ה' -
60 ביטוי של התייצבות, כעבד המזדרז לעמוד בפני
61 רבו, כנתין בפני מלכו. לעומת זאת אצל יצחק
62 התפילה היא בבחינת שיחה, בשעת בין ערביים,
63 כאדם שיוצא לטייל, להנפש בגנו, לשוחח עם
64 רעהו, לשפוך שיחו.

65
66 החינוך לתפילה בימינו מדגיש יותר את המימד
67 ה"אברהמי" של התפילה. העמידה בפני ה', חובת
68 הנוסח הקבוע, הזמן הקבוע והציבור, יוצרים את
69 התחושה שהתפילה היא מסגרת של חובה, שבה
70 מתייצבים ישראל לפני הקב"ה. לפיכך, הם מצווים
71 להשכים, להזדרז, לעמוד בנורמות המקובלות של
72 התפילה - ובכך מתקיימת מצות תפילה.

73
74 אולם ישנה גם תפילה "יצחקית". של "עני כי
75 יעטוף ואל ה' ישפוך שיחו". כבן המתחטא לפני
76 אביו. או כמי ששופך את צערו בפני חברו הקרוב
77 אליו. הקב"ה "קרוב לכל קוראיו", ואפשר לחוש
78 שמשוחחים עם נפש קרובה, כששופכים שיח
79 לפניו.

80
81 **ללמוד תפילה מן התכלת**

82
83 בהשקפה ראשונה נראה, שכשמדובר בתפילה
84 בחינת "שיחה", נחוץ שהיא תהיה ספונטנית,
85 ותהיה כלי ביטוי בלתי אמצעי של האדם בפני
86 הקב"ה. בפועל, אין הדבר כן. שיחה איננה פעולה
87 אינסטינקטיבית כשחוק ובכי. תינוק שנולד יודע
88 לבכות כשצר לו ולחייך כשטוב לו. אולם הוא אינו

89 יודע לדבר.
 90
 91 כדי ללמוד לדבר עליו להתאמן חודשים רבים,
 92 בהגיית עיצורים ותנועות, בביטוי מלים ראשונות,
 93 רק לאחר פרק זמן ממושך יתחיל לומר משפטים
 94 שלמים. בכך עדיין לא תמה תורת השיחה, כדי
 95 ללמוד לשוחח עם הזולת עליו יהיה גם ללמוד
 96 להקשיב, להבהיר את עצמו כיאות, לתקשר עם בן
 97 שיחו. בסופו של דבר, כאשר שני ידידים מבוגרים
 98 נפגשים, הם מנהלים שיחה ספונטנית הקולחת
 99 בטבעיות. אין הם זקוקים עוד שילמדום שיחה.
 100
 101 אולם הם נעזרים כל הזמן ביסודות השיחה
 102 שאותם למדו בילדותם. כך גם בענין תפילה. צריך
 103 אדם לסגל לעצמו במשך זמן רב דרכים הולמות
 104 לבטא בשפתיו את אשר עם לבו, ועוד קודם
 105 לביטוי שפתים עליו ללמוד לשמוע את קול לבו
 106 ולהבינו.
 107
 108 אחד הכלים ללימוד שיחת התפילה הוא אמירת
 109 תהלים. ספר תהלים כולו הוא בבחינת "ערב
 110 ובוקר וצהריים אשיחה ואהמה". בשיחתו של
 111 משורר התהלים אפשר תמיד למצוא פסוקים
 112 ולפעמים גם פרקים שלמים, ההולמים את מצבו
 113 של האדם המתפלל באותו רגע. תחילת דרכו של
 114 אדם באמירת תהלים, היא באמירתם על פי
 115 הסדר. אחרי שהוא רגיל ובקי בספר - הוא יכול
 116 למצוא בכל עת ולכל עניין את הפרקים המתאימים
 117 לאמרם.
 118
 119 הצורך ל"שוח בשדה לפנות ערב" הוא צורך טבעי
 120 של אדם בעל נפש. בעולם המודרני מצאו לכך
 121 פתרונות שונים, שבחלקם משמשים כתחליף
 122 לתפילה. כבר קדמונינו עמדו על כך שעולם הניגון
 123 הוא עולם גבוה מאד בין עולמות הרוח. כיום
 124 מהווה העיסוק במוסיקה, עבור רבים, תחליף
 125 לעולם התפילה שנשלל מהם. גדולי העבודה
 126 והחסידות לימדו, שאפשר לקחת כוחות רוח
 127 הגנוזים בתוך החולין, ולהעלותם בקודש. מי
 128 שינסה ללכת בדרך הזאת יגלה, שתפילה בבחינת
 129 "לשוח בשדה" לא בשמים היא. כי קרוב אליך
 130 הדבר מאד, בפך ובלבבך לעשותו.
 131